

ישיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת וישב תשס"ז

הקנאה והתאוה והכבוד - מוציאין את האדם מן העולם

העוה"ב. ובכל זאת, יוסף נענש על מה שדיבר לשון הרע על אחיו (עי' רש"י שם, ד"ה את דבתם רעה). מדוע נענש? - מפני שלא דן אותם מספיק לכף זכות. אם היה דן יותר לכף זכות, היה מגיע למסקנות אחרות. היה צריך לשאול את עצמו: אם עשרה חכמים גדולים החליטו שזה לא אבר מן החי (וכן שאר הדברים שרש"י מונה), אולי באמת הטעות היא שלי? אולי באמת ההלכה היא כמו שאומרים אָחִי? נכון שאסור לבטל את דעתי בלי ראיה מוכחת, אבל לפחות לדון אותם לכף זכות, לשאול את אבא, אולי ראובן שמעון לוי ויהודה ושאר האחים צודקים! אבא הוא גדול הדור, והוא יכריע. ואם גם אבא מסופק, ניתן לשאול את יצחק אבינו, שגם הוא גדול הדור. אבל לא להחליט שהאחים אוכלים אבר מן החי, ולספר זאת לאבא כדבר ברור ומוחלט.

כך גם לגבי האחים. גם הם לא דנים את יוסף מספיק לכף זכות, ולכן גם הם טועים בהערכת מעשיו (כפי שהוא טעה בהערכת מעשיהם שלהם, מאותה הסיבה). האחים חושבים שיוסף מוציא את דיבתם רעה אצל אביהם, מתוך כוונה לסלק אותם מהירושה הרוחנית של אברהם אבינו. הם חששו למהדורה נוספת של מה שקרה בשני הדורות הקודמים. הרי גם לאברהם היו כמה בנים, ורק אחד מהם נבחר לרשת את ארץ הקודש ולהיות ממשיך המורשת הרוחנית. ישמעאל ובני קטורה - נדחו. דור אחר כך, שוב אותו דבר: משני בניו של יצחק, רק יעקב נבחר לרשת את ארץ ישראל ולהיות ממשיך המורשת הרוחנית, וְעֵשָׂו - נדחה. אחי יוסף סבורים א"כ, שיוסף מתכנן לעשות כך גם להם, לְנִשְׁלֵם מן הירושה הרוחנית של שלושת האבות, וליטול אותה לעצמו. הוא לבדו יקבל את כל הירושה הרוחנית של האבות, יתברך מפי יעקב "הַיְהִי גִבּוֹר לְאָחִיךָ", כפי שהתברך יעקב מפי יצחק, והאחים במקרה הטוב יהיו כפופים לו כעבדים (כפי שנראה היה מן החלומות שסִפֵּר להם), ובמקרה הפחות טוב - יורחקו לגמרי מארץ ישראל וְיִשְׁלְחוּ לְאָרֶץ רְחוֹקָה, כפי שעשה אברהם לבני קטורה (שם כה, ו. ועי' רש"י שם). על כן הם רואים ביוסף רודף מסוכן, "המתנקש בנפשם להמיתם בעולם הזה (בגלל שהחשיכם כעוברים על ד' מצוות בני נח, שכן נח נהרג עליהם), או בעולם הבא (היינו - הרחקתם מירושת המורשת הרוחנית, כפי שהסברנו), או בשניהם" (ספוננו שם לו, יח), וממילא צריך להרגו.

מה הראיה שהאחים דנו את יוסף מדין רודף, ולא מחיוב מיתה אחר? אומרת התורה: "וַיִּקְרָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ

מחלוקת יוסף ואחיו - בגלל חסרון בלימוד

זכות זה על זה

כשניגשים ללמוד את פרשת וישב, ניצבים בפני קושי גדול. הקושי הוא זה: פְּעִימוֹתִים שקראנו עליהם בתורה עד כה, ידענו בכירור עם איזה צד עלינו להזדהות. למרות שאין לנו השגה באישי הדורות הראשונים ובמהות חטאיהם, בכל זאת, כשמדובר היה בקין והבל, באברהם ולוט, באברהם ואמרפל, ביצחק וישמעאל, ביעקב ועשו או ביעקב ולבן - היה ברור היטב, מיהו הצד "הטוב" ומיהו הצד "הרע" בכל אחד מן הזוגות הללו. והנה, בהגיענו לפרשת יוסף ואחיו, הענין מסובך. כאן איננו יכולים להזדהות עם צד אחד ולהתנגד לצד אחר. שני הצדדים הם גדולי עולם, שהכהן הגדול נושא את שמותם על כתפיו ועל לבו (שמות כח, יב; ושם, כט) כדי "שיהא רואה הקב"ה השבטים כתובים לפניו ויזכור צדקתם" (רש"י שם, יב). אפילו בשעת החטא עצמו, בשעת מכירת יוסף, יש לאחים כח לעשות חרם, שלא לגלות ליעקב מה שקרה ליוסף, והקב"ה "נכנע", כביכול, לחרם הזה! (רש"י בראשית לו, ג) הרי שמדובר בענקי עולם, בעלי מדרגות רוחניות נעלות ונשגבות, אפילו בשעה שהם חוטאים! ובכל זאת - מחלוקת נוראה ביניהם; שנאת חינם, התנכלות להריגת אח, ולבסוף - מכירתו לעבד. איך מגיעים צדיקים כאלו למעשים נוראיים כל כך? ובלשון הספוננו: "בהיות פְּלֵם צדיקים גמורים... איך נִוְעְצוּ לָב יִתְדוּ להרוג את אחיהם או למכרו"? (ספוננו שם, יח) מה קרה כאן?

האמת היא, שהדברים הם למעלה מהשגתנו. אין לנו תפיסה בגדולי עולם אלו, לא בצדקתם ואף לא בחטאיהם, הדקים מיכולת תפיסתנו. אמנם לאחר שנותן התורה כתב לנו פרשה זו בתורה, חובה עלינו ללמוד אותה, אבל עלינו לדעת שאיננו מבינים את הדברים עד הסוף, וכל דברינו אינם אלא כפי קוצר השגתנו.

נראה לבאר את הענין כך: יוסף מביא את דיבת האחים רעה אל אביהם (בראשית לו, ב). האם יוסף מדבר לשון הרע סתם לשם לשון הרע? חס וחלילה! יוסף מספר את הדברים לאביו מתוך דאגה לטובת אחיו! האחים לפי דעתו אוכלים אבר מן החי, ועושים עוד כמה דברים שלא כהוגן (עי' רש"י שם), צריך א"כ לספר את הדברים ליעקב, כדי שיעקב פָּאָב, וכנביא, וכאחד מגדולי הדור (יצחק אבינו היה עדיין חי), יוכיח אותם ויגרום להם לשנות את מעשיהם, ובכך יזכו לחיי

"כי לא לו יהיה הזרע" (בראשית לח, ט). מה פירוש "לא לו יהיה הזרע"? - התורה הרי אמרה על היבם: "והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת" (דברים כה, ו). ועל כן, אם יוולד לאונן בן מתמר, הוא יקרא על שם המת (עי' רש"י בראשית שם, ח), ויהיה בזה תיקון לנשמתו של ער. לזה אונן לא מוכן. "כואב" לו שגם לער יצא איזשהו רווח מבנו! קנאה זו מוציאה את אונן מן העולם. הוא מגיע בגללה למעשים שמחייבים אותו מיתה (רש"י שם, ז), והוא אכן מת. "וַיָּרַע בְּעֵינָי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיָּמָת גַּם אֹתוֹ" (בראשית שם, י).

התאווה - זהו שורש חטאו של ער. ער היה הראשון שנשא את תמר לאשה (לפני אונן), והוא היה גם הראשון שמנע ממנה להתעבר. למה? - כדי שלא יתמעט יפיה (רש"י שם, ז). התאווה המוגזמת הזו, שבשביל שלא יתמעט יפיה של אשתו הוא מונע ממנה להתעבר - מוציאה את ער מן העולם; גם הוא מגיע בגלל תאוות למעשים שמחייבים אותו מיתה, והוא מת ויוצא מן העולם - גם מן העולם הזה (כי נענש ומת בטרם עת), וגם מן העולם הבא (בגלל חטאו). [לגבי התאווה, אנו רואים כמו עינינו כמה חללים היא מפילה. אנשים לוקחים סמים, אנשים מעשנים, בתי הקברות מלאים מאנשים שאינני יודע אם התאווה שלחה אותם לעוה"ב, אולי לגיהנם, עכ"פ מהעולם הזה היא הוציאה אותם. רואים זאת בעיני בשר, ובכל זאת - לא תמיד לוקחים מוסר. אנשים ממשיכים לעשן, ולא מתגברים על התאווה הזאת].

אחרי ער ואונן שנכשלו ויצאו מן העולם בגלל קנאה ותאוה, מגיע נסיון במידת הכבוד - אצל יהודה אביהם. כשתמר מוצאת לשריפה, היא שולחת את החותמת והפתילים והמטטה שהפקיד אצלה יהודה, ואומרת לו: "לְאִישׁ אֲשֶׁר אֵלָה לּוֹ אֲנֹכִי הִרָה... הִקָּר נָא, לְמִי הַחֹתָמָה וְהַפְתִּילִים וְהַמַּטֶּה הָאֵלֶּה..." (שם לח, כה). היא מוכנה להשרף, ובלבד שלא להלבין את פני יהודה ברבים. יהודה היה יכול לענות: "לא יודע, לא מכיר". אבל הוא מתגבר על הבושה, ומודה. להתגבר על הבושה במקרה כזה, איננו דבר קל. זהו סבל גדול ונורא. אבל יהודה מוכן לסבול את הבושה הזאת, ולוותר על הכבוד המדומה. הוא מביין שהכבוד לא שווה עד כדי כך, שישורף את תמר באש (למרות שהיא מצידה מוכנה לזה). הוא עומד בנסיון הכבוד, ומוותר על הכבוד במקום שצריך לוותר עליו. תחת זאת ועבור זאת, הוא זוכה לכבוד אמיתי - כבוד המלכות של עם ישראל. אם בקנאה ותאוה יוצאים משני עולמות, מן העולם הזה ומן העולם הבא, הרי שמידה טובה מרובה, ועבור התגברות על יצר הכבוד זוכים בשני עולמות, גם בעולם הזה וגם בעולם הבא: יהודה זוכה לשני בנים מתמר בעולם הזה, וזוכה על ידם לחיי עולם הבא בהיותו אבי מלכות בית דוד, שיצאה מפרץ בנו (עי' רות ד, יח-כב).

נסיון נוסף של תאוה בפרשתנו - יוסף עם אשת פוטיפר. אשת פוטיפר באה עם חשבונות של "לשם

אֹתוֹ הַבְּרָה... וַיִּשָּׁב וַיֵּאָכֵל לֶחֶם" (בראשית לו, כד-כה). וקשה: הרי הלכה היא, שסנהדרין שהרגו את הנפש, אין טועמין כלום כל אותו היום (סנה' סג, א). כיצד אפוא יושבים האחים לאכול, לאחר שדנו את יוסף למיתה והשליכוהו לבור כדי להרגו? מכאן ראייה, שלא דיני נפשות רגילים היו כאן, אלא הריגה מדין רודף, שבזה לא קיים הדין שאסור לאכול לאחר הריגתו. מי שירה ברודף והרגו, אינו אסור באכילה באותו יום. ועל כן, לא נמנעו האחים מאכילת לחם לאחר שהשליכו את יוסף לבור.

עוד קשה לכאורה: לאחר שהאחים גומרים את דינו של יוסף למיתה, קם יהודה ואומר: "מֶה בָּצַע פִּי נְהַרְגֶנּוּ אֶת אֶחָיו... לָכוּ וּנְמַכְרֵנוּ לִישְׁמַעֲאֵלִים, וַיִּדְּנוּ אֶל תְּהִי בּוֹ" (בראשית לו, כז-כח). כיצד מציע יהודה לְנַתֵּר על הריגת יוסף, ולהמירה במכירתו לישמעאלים? והרי התורה מזהירה: "ולא תקחו כֶּפֶר לְנַפְשׁ אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לְמוֹת" (במדבר לה, לא). אסור להמיר חיוב מיתה בתשלומי ממון או בעונש אחר. גם מכאן אפוא יש ראייה, שהאחים לא דנו את יוסף לחיוב מיתה רגיל, אלא לחיוב מיתה בתורת רודף, וברודף הרי הדין הוא, שאם נמצאה דרך להנצל ממנו בלי להרוג אותו, אסור להרגו (רמב"ם הלכ' רוצח ושמירת נפש פ"א ה"ז). רק אם אין עצה אחרת להנצל ממנו מותר להרוג את הרודף. ועל כן, ברגע שיהודה מציע למכור את יוסף לעבד ולהפטר מרדיפתו בדרך זו, מקבלים האחים את ההצעה, ועושים כדבריו.

על כל פנים, כפי שאמרנו, יוסף כלל לא רדף את אחיו, אלא התכוין לטובתם; והאחים - בגלל שלא לימדו עליו זכות - טעו בפירוש כוונותיו והחשיבוהו לרודף. למה לא לימדו האחים זכות על יוסף? - ישנה לזה סיבה קדומה, והיא - קנאה. לנו אסור לומר דבר כזה מעצמנו, אבל התורה היא שמעידה שהיתה כאן אצל האחים מידת הקנאה ביחס ליוסף - "ויקנאו בו אחיו" (בראשית לו, יא). הקנאה מטעה אותם, ולכן הם באים לפסק שאינו נכון. [כמובן שאין מדובר בקנאה במושגים שלנו, אלא בקנאה דקה מאד, אשר לרום מעלת השבטים הקדושים מחשיבה אותה התורה כקנאה. אצלנו לא היתה נחשבת קנאה דקה כזו לכלום]. המשנה הרי אומרת: "הקנאה והתאוה והכבוד - מוציאים את האדם מן העולם" (אבות פ"ד מ"א). לפנינו דוגמא, עד כמה יכולה הקנאה לעוות את שיקול דעתו של האדם ולגרום לו לטעויות חמורות ביותר, אשר בסופו של דבר עלולות גם להוציאו מן העולם - מן העולם הזה ומן העולם הבא גם יחד.

דוגמאות לקנאה לתאוה ולכבוד בפרשתנו

בהמשך הפרשה רואים, כיצד הקנאה והתאוה והכבוד אכן מוציאים את האדם מן העולם.

הקנאה - זהו שורש חטאו של אוןן. אונן מיבם את תמר (אחרי מותו של ער אחיו), ומונע ממנה להתעבר

לקב"ה ולבן ישי, ולפני כל אלפי הנביאים והחכמים ושאר הברואים שלא זוכים להיות במדרגות כאלה! אך ירבעם אינו מסתפק בכך. הוא מוכרח להיות השני י, ולא השלישי. ואם לא השני, הוא מוותר על הכל, וממשיך להחטיא את ישראל ללכת לעגלים, במקום לעלות למקדש בירושלים. מבהיל הרעיון לחשוב, עד היכן יכול אדם להדרדר בגלל קנאה - להיות רע לשמים ורע לבריות. הרי הוא גורם גלות לעשרת השבטים, ובסופו של דבר גם ליהודה ובנימין, והכל מפני שהוא מוכרח להיות השני, ולא השלישי!

חז"ל אמרו: מי שזוכה את יצרו - להתגבר על הדברים האלו, על הקנאה ועל התאוה ועל הכבוד ועל דברים אחרים שאינם טובים - מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקב"ה בשני עולמות, שנאמר: "זִכְּחַ תּוֹדָה וְכִבְּדֵנִי" (תהלים נ, כג) (סנה' מג, ב). בין אלה שזוכים את יצורם, הם ההרוגים על קידוש השם. להם הרי כבר אין שום יצר, אין קנאה, ואין תאוה ואין כבוד. הנהרג על קידוש השם, זו המדרגה הגדולה, גם אלה שנהרגו מאונס, אבל עוד יותר מהם - אלה שנהרגו מרצון. אלו שנהרגו מאונס, הם אלו שנהרגו אצל הגרמנים, שכן הגרמנים הרגו כל יהודי, בין אם היה שומר מצוות, ובין אם לא היה שומר מצוות. אבל הרוגי מלכות יוון למשל הם הרוגים מרצון, שמרצון מסרו את נפשם על קידוש השם. כשהיוונים אוסרים למול את הבנים, הם מלים את הבנים, וכשהיוונים אוסרים לשמור את השבת - הם שומרים את השבת. אלו הם זוכי היצר האמיתיים.

מידות טובות - הכנה הכרחית לחיי העולם

הבא

ר' חיים ויטאל ז"ל (תלמיד האר"י הקדוש) שואל (ב"שערי קדושה" ח"א ש"ב), מדוע אין בתורה ציווי מפורש על דברים כאלה, על קנאה ועל תאוה ועל שאר המידות? לחלק קטן מן המידות יש אמנם צוויים בתורה, למשל: "לא תשנא את אחיך בלבבך" (ויקרא יט, יז), "ואהבת לרעך כמוך" (שם, יח), ועוד. אבל על רוב המידות אין צוויים מפורשים. מדוע? אם כל כך חמורות הן המידות הרעות, עד שהן מוציאות את האדם מהעוה"ז ומהעוה"ב, למה לא אסרה אותן התורה בלאוים מפורשים? אומר ר' חיים ויטאל כך: המידות, "הן הכנות עיקריות אל תרי"ג המצוות" (שם); הן הקדמה ובסיס לתורה, ובשביל להשיג את התורה על האדם להיות בעל מידות טובות עוד קודם שהוא ניגש אליה, ואם כן אין צורך ואין טעם לצוות עליהן בתורה, שהרי הן תנאי מוקדם לה, וממילא אין מבוא לתורה למי שאינו בעל מידות טובות. אמנם גם ההפך נכון - שלימוד התורה וקיום מצוותיה הם אלו שמעדינים ומזככים את המידות - אבל זהו רק לענין העידון השלם, שתהיינה המידות שלמות אצל האדם בכל מיני שלמות ושכלול, אבל כדי לזכות להתחלת התורה - חייב אדם

שמים", כפי שאומר רש"י: למה נסמכה פרשת יוסף ואשת פוטיפר לפרשת תמר? "לומר לך: מה זו (תמר) לשם שמים, אף זו (אשת פוטיפר) לשם שמים; שראתה באצטרולוגין שלה שעתידיה להעמיד בנים ממנו, ואינה יודעת אם ממנה אם מבתה" (רש"י בראשית לט, א) (וכך אכן היה, שיצאו ממנה מנשה ואפרים, אלא שיצאו מבתה אסנת, אשת יוסף, ולא ממנה). ובכל זאת רב ההבדל בין תמר לאשת פוטיפר. תמר מוכנה להשרף בשביל ה"לשם שמים" שלה, ובלבד שלא תלבין את פני יהודה ברבים על מה שעשה, ואילו אשת פוטיפר מוכנה עבור ה"לשם שמים" שלה להלבין את פניו של יוסף גם על מה שלא עשה, לטפול עליו האשמות שוא, לגרום להשלכתו לבית הסהר, ואולי אף למותו (הרי היו עלולים לחייב אותו מיתה על מה שהעלילה עליו). זהו ה"לשם שמים" של הגברת הזו... [לכן, למרות ששתייהן לשם שמים נתכוונו, מכנה רש"י את תמר "צדקת" (סוטה י, ב ד"ה כיון שידעה), ואת אשת פוטיפר - "ארורה" (בראשית מ, א)].

איך התגבר יוסף על הנסיון הזה? אמרו חז"ל: "באותה שעה (שעמד לחטוא אם אשת פוטיפר) פָּאָתָה דמות דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון. אמר לו: יוסף! עתידין אחיך שיפְּתְּבוּ על אבני אפוד ואתה ביניהם. רצונך שימחה שמך מביניהם?! מיד פרש יוסף ולא חטא (סוטה לו, ב). מה פירוש הדברים, שנראתה לו דמות דיוקנו של אביו בחלון? הסביר מו"ר הגה"צ ר"א דסלר זצ"ל (מכתב מאליהו ח"ג עמ' 46), שהכונה היא למידה המיוחדת של אביו - מידת האמת [תתן אמת ליעקב" (מיכה ז, כ)]. כשיוסף התבונן במה שלפניו במבט של אמת, הוא ראה שה"לשם שמים" של אשת פוטיפר אינו אמיתי, ואסור להמשך אחריו. המשנה הרי אומרת: "ו כל מעשיך יהיו לשם שמים" (אבות פ"ב מ"ב). "כל" לאתווי מאי? אמר האדמו"ר מקוצק: לאתווי "לשם שמים"; שגם ה"לשם שמים" יהיה באמת לשם שמים...! כאשר העבירה "לשם שמים" אינה נעשית לגמרי לשם שמים - אסור לעשותה. ה"לשם שמים" של אשת פוטיפר אינו "לשם שמים" אמיתי (כפי שהתברר מיד אח"כ), ולכן יוסף אינו מוכן להגרר אחריו.

ירבעם - מאבד את עולמו בגלל קנאה ובקשת

כבוד

מקרה נוסף של קנאה וכבוד שהוציאו אדם מן העולם - רואים אצל ירבעם בן נבט. חז"ל אומרים: כשחטא ירבעם בן נבט והקים את העגלים בבית אל-ובדן, תִּפְּשׂוּ הַקְּב"ה בבגדו, ואמר לו: חזור בך, ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן! אמר לו: מי בראש? [אמר לו הקב"ה:] בן ישי בראש. [אמר לו:] אי הכי לא בעינא (=אם כך, איני מעוניין) (סנה' קב, א). ירבעם מוותר על גן עדן, ו"זוכה" להמנות על אלה שאין להם חלק לעוה"ב (משנה שם ז, א), והכל בגלל קנאה של "מי בראש"... הרי נפלא היה להיות במדרגה עצומה כזאת, להיות שלישי

יון על שמירת שבת ועל אי הסכמה לעבוד עבודה זרה ועל מילת הבנים. הם אלה שניצחו את היונים! את ה"מכה בפטיש" עשו אחר כך החשמונאים עם מסירות הנפש שלהם, אבל לולא הצדיקים הקודמים, ה"חלשים", מי יודע אם החשמונאים היו מצליחים לנצח את יון. רק בזכות ה"חלשים" שנסקלו ונתלו והולקו על קידוש השם, הצליחו החשמונאים לנצח את יון.

סיפר לי אבי מורי זללה"ה, שהג"ר בצלאל זולטי זצ"ל דרש פעם בשבת חנוכה על הפסוק שמופיע בהפטר: "לא בחיל ולא בכח, כי אם ברוחי, אמר ה' צבאות" (זכריה ד, ו). אמר הרב זולטי: "היכן ניתן לראות דוגמה להתגשמות הפסוק הזה? - ברוסיה. לרוסים יש טנקים, וטילים, ופצצות אטום, ותיל גדול מאד, ובכל זאת הם מפחדים. ממה הם מפחדים? - מסידור של יהודי! זוהי "סכנת נפשות" בעיניהם! אסור שיהיה סידור ביד של יהודי! ... אם הג"ר בצלאל זולטי זצ"ל היה זוכה לחיות עוד כמה שנים, היה יכול להוסיף בדרשתו, שהרוסים אכן צדקו בחשש שלהם. הסידור באמת ניצח! כל פצצות האטום לא הועילו, והקומוניזם התמוטט. כל יהודי ברוסיה שרוצה בכך, יכול היום להחזיק סידור בגלוי, יכול להחזיק חומש וגמרא בגלוי, ויכול לשמור שבת ולאכול אוכל כשר. יכול אפילו לעלות לארץ ישראל. כמו בימים ההם - כך גם בזמן הזה: לא בחיל ולא בכח - הסידור ניצח את הקומוניזם הרוסי!

מי שעשה נסים לאבותינו, וגאל אותם מעבדות לחרות - הוא יגאל אותנו בקרוב, אמן!

שתהיינה לו קצת מידות טובות קודם לזה, ובלי זה אין האדם כלי מתאים כלל להיות משכן לתורה.

כמוכן, איננו מדברים על השבטים הקדושים, אבל לפי המדרגות שלנו, עם לב שנגוע בקנאה תאוה וכבוד, אי אפשר לקבל תורה. צריך לנקות תחילה את הלב כדי שיוכל לקבל תורה. לכן אין לאוים בתורה על הדברים האלה, כי הם קודמים לתורה. דרך ארץ קדמה לתורה (ויק"ר ט, ג), ובכלל זה כל המידות כולן. אחר כך כשיש כבר לאדם תורה, הוא צריך לעדן את המידות, להיות עוד יותר עדין, עוד יותר רחוק מקנאה ותאוה ושאר דברים, זה מה שהוא צריך לעשות בעולם הזה, מפני שכשיבוא אדם לעולם הבא, מה הוא יקבל שם? תורה! (במדרגות אחרות, כמוכן). אם כך, צריך שיהיה לאדם כלי קיבול לתורה, ומהו כלי קיבול זה? - מידות טובות! כמה שאדם יותר מעדן את מידותיו, יותר יש לו כלי קיבול לקבל את תורת ה', את האור הגדול של עולם הבא. אחרת - יִשָּׁב בעולם הבא ולא יהיה לו כלום מזה. משל לאדם שהוזמן לסעודה, אבל אין לו כלי אכילה - הוא לא יכול לאכול. גם אם יבוא לעוה"ב לא יוכל לקבל את טוב ה'. אדם בעולם הזה מתקן את המידות, כדי שיוכל להכנס לעולם הבא.

"מסרת גבורים ביד חלשים" - מי הם החלשים?

אנו אומרים בחנוכה: "מסרת גבורים ביד חלשים". הג"ר יחזקאל סרנא זצ"ל, ראש ישיבת חברון, היה נוהג לשאול ילדים: האם החשמונאים היו גבורים או חלשים? הילדים היו עונים לו: ודאי שהיו גיבורים! אמר להם: לא נכון! כתוב בסידור: "מסרת גבורים ביד חלשים" - הרי שהחשמונאים היו חלשים!

אבל אולי מותר לומר פשט אחר כמה שאומרים בתפלה "מסרת גיבורים ביד חלשים", ולפיו תהיה תשובת הילדים נכונה.... בימינו, כשהיה צריך לנצח את גרמניה הארורה, הרי נשפך דם רב בשביל לנצח את הרשעים ההם. לא רק דם ישראל, גם דם של אומות העולם. מאות אלפי אנגלים, רוסים, צרפתים, אמריקאים וגם גרמנים נהרגו עד שגרמניה נשברה. לעומת זאת, הקומוניזם התמוטט כמעט ללא כל שפיכות דמים. כל פצצות האטום ושאר כלי המשחית שהיו להם, לא הועילו להם, והקומוניזם התמוטט ונעלם ללא כל מלחמה. איך קרה הדבר הזה? מהו הכח שהכריע את מעצמת הקומוניזם? - את הקומוניזם ניצחו אלה שמסרו את עצמם על קידוש השם אצל הקומוניסטים על שמירת שבת, על כשרות, על ברית מילה ועל שאר מצוות. הם אלו שהכריעו את הקומוניזם! לגבי גרמניה הארורה - הקב"ה קבע שיהיה צורך במלחמה ארוכה וקשה כדי לנצח, אבל את הקומוניזם ניצחו כמעט בלי מאמץ, רק בכח הרוח.

כך גם במלחמה נגד יון. ה"חלשים" שניצחו את היונים, אינם החשמונאים, אלא כל אלה שנהרגו בגזרות